

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a paper published in *Sociologisk forskning*.

Citation for the original published paper (version of record):

Nilsson, M. (2017)

Review of the book: *A Sociology of the Total Organization: Atomistic Unity in the French Foreign Legion* by Mikaela Sundberg.

Sociologisk forskning, : 135-137

Access to the published version may require subscription.

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hj:diva-34212>

Recensioner

Mikaela Sundberg, *A sociology of the total organization: Atomistic unity in the French foreign legion*. Farnham, UK: Ashgate, 2015

Den franska Främlingslegionen har inte tidigare varit föremål för systematisk akademisk uppmärksamhet, trots att den är ett av de mest extrema och berömda militära förbanden i världen. Mycket av det som vi tidigare fått veta om Legionen har byggts främst på självbiografier av tidigare medlemmar. Därför är Mikaela Sundbergs *A sociology of the total organization: Atomistic unity in the French foreign legion* ett välkommet och unikt vetenskapligt bidrag. I en skarpsinnig etnografisk studie ger hon kritisk sociologisk uppmärksamhet åt legionärernas liv i regementet.

För att samla in sina data har Sundberg fått tillträde till fyra regementen i Frankrike och med hjälp av observationsmetoder och intervjuer får hon en unik inblick in det sociala livet i dessa regementen. Dessa data analyseras sedan från ett nätverksperspektiv, ett organisationsperspektiv och ett institutionellt perspektiv. Även om analysen främst lutar mot de två sistnämnda perspektiven är boken en rik källa till empiriskt material i form av informativa citat från intervjuer och samtal samt andra insiktsfulla observationer, som systematiskt utsätts för sociologisk analys.

Militärsociologi har fokuserat mycket på krigsföring, vilket ju är militära förbandens yttersta syfte. Efter det andra världskriget intresserade sig Morris Janowitz och Edward Shils och många andra forskare för sammanhållning (*cohesion*) i militära förband. De hävdade att deras ”sociala sammanhållning” (*social cohesion*), dvs. vänskapsband som uppstår i träning eller strid, är avgörande för deras effektivitet. Senare studier har också kommit att urskilja ”uppgiftsammanhållning” (*task cohesion*) som karakteriseras av ett gemensamt åtagande bland gruppmedlemmarna att uppnå mål som kräver kollektiva ansträngningar.

Uppgiftsammanhållning och social sammanhållning är båda former av ”horisontell sammanhållning”, det vill säga de syftar till sammanhållning inom militära enheter på relativt låg hierarkisk nivå, t.ex. inom plutonen. ”Vertikal sammanhållning” däremot syftar på bandet mellan underordnade och ledare. Den stärks t.ex. när underordnade lutar på att deras ledare är kompetenta. Man kan även tala om ”organisatorisk sammanhållning” som betecknar förhållandet mellan soldaten och den större militära organisationen samt binder små grupper till ett högre syfte.

Tyvärr diskuterar Sundberg detta tidigare forskningsfält mycket summariskt och hon uppmärksammar endast generell social sammanhållning. Andra former av

sammanhållning nämns i en fotnot där hon skriver att hennes analytiska begrepp, ”atomistisk enhet” (*atomistic unity*) har kopplingar till organisatorisk sammanhållning. Kopplingar till tidigare forskning om sammanhållning tas alltså inte upp på ett systematiskt sätt i denna bok. Detta är förvånande eftersom hennes forskningsfrågor om ”how the different relational elements of organizations, institutions, and networks interplay within the Legion” (s. 11) och ”why members stay and do not leave” (s. 8) berör många olika former av sammanhållning som behandlats utförligt i tidigare forskning. Studien skulle ha vunnit på att knyta an till denna etablerade forskningstradition.

Hennes teoretiska utgångspunkt karakteriserar Legionen som en girig total organisation men med frivilligt medlemskap. Som Erving Goffmans tidiga analyser av t.ex. mentalsjukhus har visat, avskärmar totala organisationer sina medlemmar fysiskt från yttvärlden och upprätthåller denna separation med hjälp av regler. Kloster och utopiska samfund är i sin tur praktexempel på girighet som hänvisar till en mera symbolisk separation från yttvärlden. Även militären ställer starka eller giriga krav på sina medlemmar genom att förvänta sig att soldaterna ska riskera sina liv i strid.

Främlingslegionen är emellertid inte bara girig. Den avviker från de flesta militära organisation eftersom den består av en mycket heterogen grupp soldater av olika nationaliteter. Dessutom är det ett karakteristiskt särdrag hos Legionen att så många deserterar innan standardkontraktet på fem år har löpt ut. Sundbergs begrepp ”atomistisk enhet” hjälper till att förklara hur en sådan organisation kan skapa lojalitet hos medlemmarna och få dem att hålla ihop. Hennes perspektiv grundar sig på idén om en stark institution utan starka vänskapsband men med opersonligt kamratskap bland medlemmarna. Enligt henne är det just Legionens heterogenitet som skapar atomism medan dess totala karaktär skapar förutsättningar för enhet. Hon förklarar hur en organisation kan lyckas med sitt ”multikulturella” projekt t.ex. genom att begränsa medlemmarnas sociala band till yttvärlden och motverka skapandet av etniska grupperingar inom legionen. Som Lewis Coser tidigare argumenterat för, upprätthålls en organisations girighet med hjälp av regler som begränsar eller förbjuder förbindelser till andra organisationer och personer som kan uppfattas som ett hot mot dess krav.

Atomistisk enhet som opersonlig sammanhållning kommer till uttryck när legionärer hänvisar till varandra som just ”medlemmar” och inte som ”vänner”. Sammanhållningen bland dessa medlemmar skapas genom idén om ”oss” som ett imaginärt samfund. Den upprätthålls sedan med hjälp av ceremonier, traditioner och metaforen av Legionen som en ”familj”, samtidigt som symboliska gränser i form av hierarkier skapar skiljelinjer mellan individer. Med fokus på de informella mekanismer för social kontroll som fungerar genom vardagen i barackerna, lyfter hon fram praxis så som inbördes övervakning och sociala ritualer som skapar solidaritet och lojalitet till Legionen.

Sundberg använder inte begreppet ”socialisation”, vilket gör att hennes studie också saknar referenspunkter i tidigare forskning om socialiseringsprocesser. Istället väljer hon att analysera Legionen som en total organisation som ”integrerar” sina medlemmar i ett imaginärt samfund. Hon redogör på ett föredömligt sätt för vad det innebär att tillhöra Legionen genom att beskriva rekrytering och träning, samt hur en ”vi-känsla” konstrueras. Hon analyserar också hot mot sammanhållning från formationen av

etniska grupperingar inom Legionen och hur organisation strävar efter att motverka dem. Dessutom studerar hon maktstrukturer genom att kontrastera hierarki och status inom Legionen. Hierarki är ofta en viktig del av en total och girig organisation, men utan möjligheter att nå en högre social status, som inte alltid sammanfaller men militär rang, har frivilliga organisation svårt att motivera sina medlemmar att stanna. Sundberg redogör också för ritualer och andra mekanismer i skapandet av den institutionella gloria som en frivillig total organisation ofta behöver för att behålla sina medlemmar. Hon analyserar hur överträdelser bestraffas och hur befordran, medaljer och andra procedurer används för att legitimera den institutionella ordningen.

Även om den inblick som hon erbjuder i denna mytiska militära organisation på många sätt är beundransvärd och utgör ett intressant bidrag till militärsociologin, skulle en mera komplett analys av dessa mekanismer också kräva att man analyserar de legionärer som deserterat. De skulle möjligtvis ha erbjudit bättre insikter om när och varför dessa mekanismer så ofta misslyckas. Dessutom skulle det ha varit nyttigt att analysera varför medlemmarna tog värvning eftersom variation i motivation kan påverka benägenheten att stanna i Legionen.

För den som är intresserad av militära enheters sammanhållning i strid, vilken har varit tyngdpunkten i tidigare militärsociologisk forskning, är Sundbergs studie visserligen mindre intressant på grund av dess fokus på livet i regementet. Dock läggs grunden för militära enheters sammanhållning under tiden man förbereder sig för strid med hjälp av träning och de processer som socialiserar nya medlemmar i regementet. Dess begränsningar till trots utgör boken ett intressant bidrag till studiet av militära förband genom att kombinera klassisk och modern samhällsteori med empiriskt rika etnografiska data. Sundbergs insyn i livet i Legionen och hennes teori om atomistisk enhet bidrar till vår förståelse av hur en girig organisation med heterogena medlemmar lyckas skapa lojalitet utan personlig solidaritet. Dessutom ger hon ett bidrag till organisationssociologin med sin teori som kan vara en nyttig jämförelsepunkt även i analyser av andra totala organisationer.

Marco Nilsson, Jönköping University